

Ο Ελληνισμός παράγει Έλληνες

Θα ξεκινήσω με την φράση του Ισοκράτη ο οποίος δηλώνει: «Τοσοῦτον δ' απολέλοιπεν ἡ πόλις ἡμῶν περὶ το φρονεῖν καὶ λέγειν τοὺς ἄλλοὺς ἀνθρώπου, ὡσθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι γεγόνασιν καὶ το τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποιήκε μηκέτι τοῦ γένουσ ἀλλὰ τῆσ διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μάλλον Ἑλληνας καλεῖσθαι τοὺσ τῆσ παιδεύσεωσ τῆσ ἡμετέρασ ἢ τοὺσ τῆσ κοινῆσ φύσεωσ μετέχοντασ». Σε μια ελεύθερη απόδοση: Απόδοση: «Τόσο πολύ λοιπόν άφησε πίσω ἡ πόλη μας τοὺσ υπολοίπουσ ἀνθρώπουσ, στην σοφία καὶ στον λόγο, ὡστε οἱ μαθητέσ τῆσ δάσκαλοἱ τῶν ἄλλων έγιναν καὶ κατόρθωσε (ἡ πολιτεία μας) το ὄνομα τῶν Ἑλλήνων να μη αναφέρεται στην καταγωγή ἀλλὰ στην παιδεία που ἔχουν, καὶ περισσότερο να καλεῖται Ἑλληνας αὐτόσ που μετέχει στην δικῆσ μας παιδεία (τῆσ Ἀθηναϊκῆσ) παρά αὐτόσ που ἔχει κοινή φυλετική καταγωγή».

Αν καὶ πιθανόν ο Ισοκράτησ ομιλοῦσε καὶ προασπιζόταν κυρίωσ την Ἀθηναϊκή καὶ ὄχι τόσο την εν γένει ελληνική παιδεία, αὐτή ἡ ιδέα σήμερα εκλείπει ἀπὸ τῆσ συνειδήσεισ μας. Λόγω ἔλλειψησ, ἀκόμα, τῆσ ἔννοιασ τοῦ πανελλαδισμοῦ καὶ τῆσ ενιαίασ εθνοτικῆσ οντότητασ για χάριν τοῦ θεσμοῦ τῶν πόλεω-κρατῶν, μπορεῖ με αναχρονισμό να γίνει μια αναγωγή τῶν ιδεῶν εφόσων μιλάμε για παράλληλεσ ἰδεολογικοπολιτικῆσ καὶ κοινωνικῆσ εξελίξεισ σε διαφορετικὰ πλαίσια. Ωστόσο, ἡ ιδέα εἶναι ακριβῶσ ἡ ἴδια. Δηλαδή, ἡ συμμετοχή στην ελληνική παιδεία παράγει Ἑλληνεσ, λέει ο Ισοκράτησ. Εμεῖσ, ὁμωσ, σήμερα δεν ἔχουμε την ἴδια άποψη. Θεωροῦμε Ἑλληνα αὐτόν που γεννιέται ἀπὸ Ἑλληνεσ γονεῖσ στην Ελλάδα καὶ λιγότερο βέβαια αὐτόὺσ που γεννιοῦνται στο εξωτερικό ἀπὸ ἀπόδημουσ Ἑλληνεσ.

Επίσει, θεωροῦμε ωσ Ελληνισμό μονάχα ὄσουσ Ἑλληνεσ περιλαμβάνονται εντόσ τῶν ελληνικῶν συνόρων. Ἐτσι αναπτύχθηκαν οἱ νέεσ ἔννοιεσ ὡπωσ ο βορειοηπειρώτησ-αλβανόσ, ο πόντιοσ-ρωσοπόντιοσ, ο Πομάκοσ-τούρκοσ, ο Κύπριοσ-μη Ἑλληνασ, πόντιοι-τούρκοι, οἱ τουρκοποιημένοι τουρκοκύπριοι. Ὅλα τα προαναφερθέντα εἶναι εντελῶσ ἀνύπαρκτα καὶ λανθασμένα. Ἐχουμε αποκλείσει τοὺσ ἀνθρώπουσ αὐτόὺσ ἀπὸ την ελληνική παιδεία καὶ αὐτοὶ καλοῦνται να αποδείξουν ὅτι εἶναι Ἑλληνεσ. Αν ὁμωσ τοὺσ κοιτάζουμε ὡσ ξένουσ, θα καταλάβουμε ὅτι εἶναι Ἑλληνεσ.

Ὅπωσ λέει ο τίτλοσ, ο ελληνισμός παράγει Ἑλληνεσ καὶ ὄχι το ἀνάποδο. Ἡ λέξη ελληνισμός εἶναι μάλλον εκ τῶν ελαχίστων λέξεω-ν στο γλωσσολογικό σχῆμα που θεωροῦμε ὅτι ἔννοιεσ τοῦ σχῆματοσ αὐτοῦ ἔχουν πάντα ἀρνητική σημασία καὶ αὐτό φαίνεται ἀπὸ την κατάληξη -ισμός. Ἡ ιδέα αὐτή εἶναι αυθαίρετη καὶ αἰόλη καὶ «έωλη».

Ο Νίκοσ Λυγερόσ, ἀπὸ τον οποίο δανείστηκα καὶ τον τίτλο τοῦ άρθρου, χαρακτήρισε τον Ελληνισμό ὡσ δῶρο τοῦ χρόνου. Ἐνασ λαόσ μικρόσ πάντα σε ἀριθμό, ἀλλὰ τόσο μεγάλοσ σε πολιτισμό. Εκεί που ἄλλοι σπουδαῖοι λαοὶ (σχεδόν) ἀφανίστηκαν π.χ. Καρχηδόνιοι, Χετταῖοι, Χαλδαῖοι, Μάγια, Ολμέκοι, Ἴνκασ, Σουμέριοι κ.ά., οἱ Ἑλληνεσ υπάρχουν ἀκόμα, πιο πολλοὶ ἀπὸ ποτέ, πιο συγκροτημένοι ἀπὸ ποτέ. Κι ὁμωσ αγωνίζονται να μας πείσουν ὅτι εἴμαστε κάτοικοι τῆσ Ψωροκώσταινασ, τυχάρπαστοι δυτικοποιημένοι ἀνατολίτεσ, φτωχοὶ, ἀνοργάνωτοι, ἀπολίτιστοι καὶ ἄλλα πολλά. Ὅχι, εἴμαστε ο Σι-Λα, ὁ ἄλλοσ μεγάλοσ πολιτισμόσ, ὡπωσ μας ἀποκαλοῦν οἱ Κινέζοι.

Ο Ελληνισμός δεν ἔχει σύνορα που σήμερα ἔχουν τα κράτη. Για το λόγο αὐτό ἡ ελληνική διασπορά ἔχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα ωσ κράτοσ καὶ τον Ελληνισμό εν γένει. Ο εκτόσ Ελλάδοσ ελληνισμός ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στην Ἐπανάσταση (Φιλική Ἐταιρεία, Μπουμπουλίνα, Ὑψηλάντησ, νεότερη ελληνική

διασπορά). Ο Ελληνισμός, που πάντα θεωρείται και από τους ίδιους τους Έλληνες ως εκφυλισμένος, έχει ταυτοποιηθεί με την ελευθερία ώστε να γίνει και 'συνθημα ζώης και όρκος θανάτου. Η έννοια της ελευθερίας, μπήκε ως σύμβολο στην σημαία. Συνιστά έννοια θεμελιακή και οικουμενική εκφράζοντας παράλληλα και όλο τον δυτικό κόσμο, όπου ο τελευταίος σέβεται και ασπάζεται τα ελληνικά ιδεώδη...Ο Ελληνισμός ως πολιτισμός (άλλη μια λέξη σε -ισμός που δεν έχει αρνητική έννοια!) δεν κατέκτησε τελικά μονάχα την Ρώμη...

Οι Έλληνες ξεσηκώθηκαν μετά από 400 χρόνια και 500 σε πιο βόρειες περιοχές της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θράκης. Η χούντα των Συνταγματάρχων, του Μεταξά και του Παγκάλου δεν κράτησαν πολύ. Οι Βασιλείς από τον Όθωνα ως τον τέως Κωνσταντίνο, κρίθηκαν ανεπιθύμητοι έκτος του Γεωργίου Α' μπορεί κανείς να πεί. Υπέστησαν γενοκτονίες, εθνικούς ακρωτηριασμούς, διωγμούς, εθνοκαθάρσεις, εσωτερικές δυσκολίες και διωγμούς (κύματα μετανάστευσης). Όρθιοι στέκουν στον 21ο αιώνα, παρά τις ριζωμένες κακουχίες.

Οι Έλληνες μετά από αιώνες τριβής με την τουρκοκρατία δεν κατάφεραν να ασπαστούν το φέσι και τον κανόνα του, δεν κατάφεραν να δεχτούν τον σουλτάνο και τα βιλαέτια του, τους πασάδες και τους ρεϊζ εφένδες του ή τον αγαρηνό και το βαρύ σπαθί του. Η τουρκική κατάκτηση δεν ανέτρεψε τη βάση των υπαρχουσών κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των υποδούλων και κατακτητών, προσαρμόζει όμως αυτές τις ιδιομορφίες της Τουρκικής αντίληψης για την εκμετάλλευση των εκτάσεων που περιήλθαν στην κατοχή της από τους Φράγκους οι οποίες κατά τον Τουρκικό νόμο ανήκαν πλέον στο τουρκικό κράτος.

Με το πέρας της τουρκιάς, και όταν σε όλη την Ευρώπη η κορωνίδα των πολιτικών συστημάτων ήταν οι μοναρχίες και τα βασίλεια, οι Έλληνες παρότι εδέχτηκαν τον Όθωνα, σε σχεδόν δέκα χρόνια απαίτησαν κάτι εξωπραγματικό για τους Ευρωπαίους, το Σύνταγμα (Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843). Η κίνηση αυτή απετέλεσε στάση διεκδίκησης ελευθερίας και δημοκρατίας, μία έννοια που είχε εκλείψει για 4 αιώνες. Κι όμως ήταν βαθειά χαραγμένο στην συνείδηση του λαού.

Οι άλλοι μας χρωστούν το παρελθόν τους, και εμείς τους χρωστούμε το μέλλον τους. Επιφορτιστήκαμε με το έργο να μετατρέψουμε τον Ελληνισμό σε Ουμανισμό, και το έργο ήλθε εις πέρας καλώς. Ο Ελληνισμός είναι ένα δώρο στην ανθρωπότητα, ένα δώρο του χρόνου, ένα πρότυπο αντίστασης στην φθορά του χρόνου, στην λόγχη του ξένου, στο μίσος της βαρβαρότητας. Όλες οι περασμένες καταστροφές δεν κατάφεραν να μας σκοτώσουν. Δεν γονατίσαμε, γιατί εμείς δεν θέλαμε να γονατίσουμε, όπως παρατηρεί ο Ρίτσος. Ο Θεός μας αγάπησε και ξόδεψε το μπλέ του και αυτό το μπλε έγινε σύμβολο δικό μας και του Θεού, όπως υπογραμμίζει ο Ελύτης. Ούτε οι Γερμανοί δεν τα έβγαλαν πέρα με μας, ούτε επί του Όθωνος, ούτε επί του Χίτλερ, ούτε επί της περιόδου της οικονομικής επιτήρησης. Οι Τούρκοι 400 χρόνια το προσπαθούσαν, αλλά δεν το κατάφεραν. Προσπάθησαν να πνίξουν τους Πόντιους και τους Αρμένιους όμως δεν τα κατάφεραν, γιατί η ποντιακή λύρα (κεμεντζές) ακόμα εκεί στέκει για τα καλά. Ούτε όταν οι Άγγλοι μας πείνασαν, και μας έβαλαν σε εμφύλιο, δεν κατάφεραν να μας διαλύσουν. Παραδέχτηκαν δια στόματος Τσώρτσιλ, ότι μόνο οι ήρωες πολεμάνε σαν Έλληνες.

Όλα αυτά ή και ένα μόνο από αυτά, θα μπορούσε να είχαν ξαποστείλει το Γένος. Όμως δεν έγινε. Ο Έλληνας πιστεύει στην δημοκρατία, την ελευθερία, τον άνθρωπο και την αξία της ανθρώπινης ζωής. Οι Έλληνες είναι θεριά ανήμερα, που εν

τη ενώσει, οι άλλοι τους φοβούνται, γι αυτό και μεθοδεύουν το μόνο όπλο που μπορεί να τους τσακίσει, την διχόνοια. Οι Έλληνες δεν είναι μίζεροι και γκρινιάρηδες, είναι λαός που θέλει να προσφέρει. Είναι λαός που δίνει και δεν παίρνει. Το φιλότιμο είναι η λέξη που τους χαρακτηρίζει και οι ξένοι συμφωνούν. Ως παιδιά του Προμηθέα, είμαστε αυτοί που πήραμε την φωτιά για να την δώσουμε, όχι για να την κρύψουμε.

Οφείλουμε να κάνουμε εκδηλώσεις παιδευτικού περιεχομένου μνήμης και όχι ανάμνησης. Δεν πρέπει να λέμε οι αλησμόνητες πατρίδες, γιατί με τον τρόπο αυτό τις θεωρούμε ήδη χαμένες. Είναι απόδειξη ότι τα δώσαμε, ενώ μας τα πήρανε. Γιορτάζουμε την Επανάσταση η οποία έχει τελειώσει, όμως η απελευθέρωση συνεχίζει ακόμα.

Το μέλλον διαγράφεται βάσει του παρελθόντος. Το μέλλον του παρελθόντος είναι δεδομένο αγνοούμενο αλλά όχι αγνοημένο. Ας διδάξουμε πάλι το μέλλον του παρελθόντος, με τα παλιά εργαλεία που έχουμε μάθει από τους ήρωες παππούδες μας και με αυτά τιμωρήσαμε τους Νενέκους και τους Εφιάλτες μας. Ο καθένας από μας είναι ελεύθερος να επιλέξει τον ήρωά του. Μυριάδες τα παραδείγματα της ελληνικής ιστορίας και λογοτεχνίας. Με τον Κολοκοτρώνη ή τον Νενέκο; Με τον Λεωνίδα ή τον Εφιάλτη; Με την Αντιγόνη ή την Ισμήνη; Ας διαλέξει, λοιπόν, ο καθένας ό,τι πιστεύει ότι τον εκφράζει. Τούτος όλος ο κόσμος των ηρώων της ιστορίας και της λογοτεχνίας, αληθινοί και μή, είναι οι δάσκαλοι του Γένους. Υπογράφουν το ανάστημά μας και συγκροτούν την υπόστασή μας. Μας δείχνουν με τις πράξεις τους όντας νεκροί ήδη, τον δρόμο όταν εμείς τον χάνουμε. Τα γραμμένα και τα Άγραφα, είναι που γράφουν ιστορία, Κατσαντώνη μου. Άγραφα είναι το παράδειγμα προς μίμηση για εκείνους που θεωρούν ότι κάτι είναι χαμένο, Καραϊσκάκη μου. Ο Ελληνισμός είναι ιδέα μέσα από την οποία ανδρώθηκαν οι Έλληνες και οι άλλοι λαοί σήμερα.

Ηλίας Παπαδόπουλος

=====

«Τη Ρωμισούνη μην την κλαις -εκεί που πάει να σκύψει με το σουγιά στο κόκαλο, με το λουρί στο σβέρκο, να τη, πετιέται αποζαρχής κι αντρείεύει και θεριεύει και καμακώνει το θεριό με το καμάκι του ήλιου»

Να είμαστε έτοιμοι. Κάθε ώρα είναι η δική μας ώρα!

Αποφθέγματα του Γιάννη Ρίτσου

Τότ' εσήκωνες το βλέμμα
μες στα κλάματα θολό,
και εις το ρούχο σου έσταζ' αίμα,
πλήθος αίμα Ελληνικό
...]

Μοναχή το δρόμο επήρες,
εξανάλθες μοναχή.

Δεν είν' εύκολες οι θύρες,
εάν η χρεία τες κρουταλεί.

Από τον Ύμνο εις την Ελευθερίαν του Διονυσίου Σολωμού

«Η Ρωμισούνη εν φυλή συνότζιαιρη του κόσμου,
κανένας δεν εβρέθηκεν για να την ι-ξηλείψη,
κανένας, γιατί σιέπει την που τα 'ψη ο Θεός μου.
Η Ρωμισούνη εν να χαθή, όντας ο κόσμος λείψει!»
9η Ιουλίου 1821. του Κύπριου ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη

«Κάθε Έλληνας που δεν παίρνει, ας είναι και μια φορά στη ζωή του, μια γενναία
απόφαση, προδίνει τη ράτσα του.»
Ο Χριστός ξανασταυρώνεται, του Νίκου Καζαντζάκη

"Εμείς δε γονατίσαμε σκυφοί
τα πόδια να φιλήσουμε του δυνατού,
σαν τα σκουλήκια που πατεί μας·
μα για ν' αντισταθεί με το σπαθί,
βρέθηκε σαν πολύ στοχαστική,
και σαν πολύ ονειρόπλεχτη η ψυχή μας."

Κ.Παλαμάς
απόσπασμα
Δωδεκάλογος του Γύφτου.